

A migráció kriminalisztikája

Criminalistic Aspects of Migration

Hautzinger Zoltán

Dr., PhD, habil., egyetemi docens, tanszékvezető, rendőr ezredes
Nemzeti Közszerzői Egyetem,
Rendészettudományi Kar
hautzinger.zoltan@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: E tanulmány célja feltárni, hogy a Fenyvesi Csaba által a kriminalisztika tudományát alapul vevő piramismodell egyik fehér foltjának, másként fel nem dolgozott területének tekinthető az emberi vándorlással összefüggő bűncselekmények nyomozásához kapcsolódó tudományos és gyakorlati ismeretek összefoglalása. Ez a migráció kriminalisztikája, amelynek rendszerezése eddig sem a kriminalisztikai, sem a migrációs szakirodalmon belül nem történt meg.

Módszertan: A tanulmány számba veszi az emberi vándorlással összefüggő bűncselekmények fogalmi körét, ezen keresztül azonosítja, illetve kizárja azokat a deliktumokat, amelyek részei lehetnek a migrációs bűnözésnek. Ezt követően felvázolja azokat a kriminalisztikai eszközöket és módszereket, amelyek alkalmazása tipikusan meghatározható a migrációval kapcsolatban megvalósítható bűncselekmények nyomozása során.

Megállapítások: Az emberi vándorlással kapcsolatban elkövetett bűncselekmények nyomozása alapozza meg a migráció kriminalisztikáját. A migráció kriminalisztikája nem azonos a krimimigrációval, így fogalmi környezetét tudományosan megalapozott módon szükséges feltárni. E fogalmi környezetbe pedig különböző kriminalisztikai eszközök és módszerek tartoznak.

Érték: A tanulmány értéke felhívni a figyelmet arra, hogy a migráció kriminalisztikájának tudományos feldolgozása még nem történt meg. Megalapozott elméleti kereteket biztosít arra, hogy az emberi vándorlással összefüggő bűncselekmények nyomozása milyen szempontok szerint rendezhető, egyben további támpontokat adhat a téma szélesebb kibontására.

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2026. 03. 10. Átdolgozás: 2026. 04. 07. Elfogadás: 2026. 05. 21.

Kulcsszavak: migráció, kriminalisztika, migrációs kriminalisztika, a migráció kriminalisztikája, krimmigráció

Abstract

Aim: The objective of this study is to explore whether the summary of scientific and practical knowledge related to the investigation of crimes associated with human migration can be considered a gap – or an area not yet addressed – In the pyramid model developed by Csaba Fenyvesi, which is based on the science of criminalistics. This is the criminology of migration, the systematization of which has not yet taken place within either the criminological or migration literature.

Methodology: This study examines the conceptual framework of crimes related to human migration, thereby identifying and excluding those offenses that may constitute migration-related crime. It then outlines the forensic tools and methods typically employed in the investigation of crimes related to migration.

Findings: The investigation of crimes related to human migration forms the basis of migration criminology. Migration criminology is not synonymous with criminal migration; therefore, its conceptual framework must be explored in a scientifically grounded manner. This conceptual framework encompasses various forensic tools and methods.

Value: The significance of this study lies in drawing attention to the fact that the field of migration criminology has not yet been systematically explored. It provides a well-founded theoretical framework for organizing the investigation of crimes related to human migration according to specific criteria, while also offering further guidance for a broader exploration of the topic.

Keywords: migration, criminalistics, migrational criminalistics, the criminalistics of migration, crimmigration

Bevezetés

A bűnüldözés tudományos feldolgozása, egyszerűbben fogalmazva, a kriminalisztika tudománya napjainkra már gazdag forráskínálattal jelenik meg a tudomány szinte bármelyik területén a büntetőjog-tudományoktól kezdve, az egészségügyi tudományokon keresztül egészen a biológia, a kémia vagy a mérnöki tudományokig bezárólag. Ennek magyar – monográfiák vagy más, átfogó ismertetést közlő publikációk révén megismerhető – összesítését piramismodell formájában Fenyvesi Csaba több tudományos közleményében is közreadta (Fenyvesi 2012; Fenyvesi, 2014).

A kriminalisztika szakirodalmának hazai piramismodelljének alapját – Fenyvesi szerint – azok a művek jelentik, amelyek a bűnügyi nyomozás tudományának klasszikus ágazatai, a krimináltechnika, -taktika vagy a -metodika elméletével foglalkoznak. Erre a fundamentumra épülnek azok a munkák, amelyek a kriminalisztika egy-egy ágazatához, alapvetően nem átfogó módon, sokkal inkább egy-egy részletét helyezik mondanivalójuk centrumába. A meghatározó források száma szerint csökkenő sorrendben második szinten vannak a krimináltechnikával, harmadik szinten a krimináltaktikával, míg negyedik szinten a kriminálmétodikával foglalkozó tudományos forrásművek.

Magát a piramismodellt áttekintve talán érdekes lehet azon okok megismerése is, hogy miért a bűnüldözés gyakorlatához legközelebb álló kriminálmétodikai művekből áll rendelkezésre kevesebb számottevő munka, vagy éppen a kriminalisztika nemzetközi tudományával némileg ellentétes módon, hogyan lehet az, hogy a hazai szakirodalom főként kriminalisztikaelméleti közleményeket tartalmaz.

Még izgalmasabb kérdés azonban annak vizsgálata, hogy melyek azok a területek – Fenyvesi szavaival élve „fehér foltok” –, amelyek tudományos igényű feldolgozása még nem történt meg a bűnügyi nyomozás tudománya során alkalmazott kutatási módszerekkel. Ilyen például a krimináltechnika területén a hangazonosítás vagy a digitális adatok, a krimináltaktika esetében a kényszerintézkedés taktikája, míg a kriminálmétodika tekintetében számos, a személyes biztonságérzetet meghatározó bűncselekmény nyomozási feldolgozottságának hiánya. E tanulmány nem titkoltan a Fenyvesi-féle piramismodell alapulvételével, ahhoz hozzájárulva, egy újabb „fehér foltot” felismerve kíván hozzájárulni a kriminalisztika tudományához. Ez pedig a migráció kriminalisztikája.

Az emberi vándorlással összefüggő bűnüldözéshez kapcsolódó elméleti, krimináltaktikai, -technikai és metodikai ismeretek ugyanis még nem kaptak fokozott tudományos kutatói figyelmet, holott az illegális migráció térnyerése, az arra épülő szervezett bűnözői hálózatok elleni küzdelem, nem utolsósorban az emberek jogellenes vándorlásával vagy országon belüli tartózkodásával közvetlenül összefüggésbe hozható bűncselekményekkel szembeni eredményes hatósági fellépés igénye egyre meghatározóbb követelményként jelentkezik a 21. században. Mindezek okán – túl azon, hogy indokoltá válik a fent hivatkozott piramismodell kiegészítése – megalapozottá vált, hogy a migráció kriminalisztikája is a bűnügyi, illetve a rendészettudományok érdeklődési körébe tartozzon.

A migráció kriminalisztikájának elmélete

A fentebb körvonalazott tudományos téma artikulálásának első mozzanata, hogy konkrétan is beazonosíthatók legyenek azok a területek, amelyek az emberi vándorlással és a bűnüldözéssel is közvetlen kapcsolatban vannak. Mindezek értelmezése előtt ugyanakkor célszerűnek mutatkozik leszögezni, hogy a migráció kriminalisztikája nem azonos a migrációs kriminalisztikával. Amíg utóbbi a kriminalisztika jelzőjeként használja a migrációt mint kifejezést, addig e tanulmány fókuszában a migráció (mint emberi vándorlás) birtokos szerkezetben szerepel a kriminalisztikával (mint a bűnügyi nyomozás tudományával). Másként fogalmazva: a migráció kriminalisztikája az emberi vándorlással összefüggő bűncselekmények nyomozását (felderítését és vizsgálatát) jelenti. A migrációs kriminalisztika viszont más értelemben felmerülő összetett szó. Utalhat a kriminalisztika olyan módszereire, amelyek által a nyomozó hatóság egyfajta migrálás révén a bűnügyi nyomozást eltérő vagy más helyszínen valószínűsíti meg, de interpretálható lehet olyan eszközökre és módszerekre is, amelyek más tudományokból származva épültek be (vándoroltak, migráltak) a kriminalisztika tudományába. Fentieknél fogva a migráció kriminalisztikája szándékosan nem azonosítható a migrációs kriminalisztikával, ez utóbbi kifejezés kibontása – amennyiben az érdekes lehet a kriminalisztika elmélete számára – más fogalmi környezetben kell, hogy megtörténjen.

Magát a migráció kriminalisztikájának mibenlétét ugyanakkor kétféleképpen lehet behatárolni: egyfelől pozitív módon, az emberi vándorlással összefüggő bűncselekmények felderítésébe és vizsgálatába tartozó kérdések megválaszolásával, másfelől negatív módon, a migrációhoz legfeljebb csak látszólagosan kapcsolódó büntetőjogilag releváns jelenségek kizárásával.

A migráció kriminalisztikájához tartozó területek azonosítása

Az emberi vándorlással összefüggő jogellenes magatartások azonosítása történhet kriminológiai vagy büntető anyagi jogi oldalról. Előbbi esetében egyszerűbben fogalmazva migrációs bűnözésről, míg utóbbi tekintetében inkább migrációs bűncselekményekről lehet beszélni.

Amíg a migrációs bűncselekmények a jogalkotó által konkrétan az emberi vándorlás nemkívánatos jelenségeivel közvetlenül összefüggő elkövetési magatartások normatív tiltását jelenti, addig a migrációs bűnözésbe azok a deliktumok is beletartozhatnak, amelyek nem az államhatár jogszerű átlépéséhez, értve ez alatt személyek jogszerű ki- vagy beutazásához, avagy azok országon belüli tartózkodáshoz fűződő társadalmi érdeket rendelik védeni, hanem más

jogi tárgyak (például a közbizalom fenntartása, a biztonságos közlekedés szavatolása vagy a hivatalos személyek feddhetetlen vagy részrehajlásmentes eljárása) érdekében születtek, elkövetésük adott esetben szorosan összekapcsolódik a migrációhoz. Mindezek alapján nem tekinthető klasszikus migrációs bűncselekménynek a közokirat-hamisítás, a közúti veszélyeztetés vagy a hivatalos személy által elkövetett vesztegetés, mégis e jogellenes magatartások a migrációs bűnözés részévé válnak, ha e bűncselekményeket az emberi vándorlás vagy tartózkodás szabályainak megszegése érdekében valósítják meg. A migrációs bűnözés továbbá magában foglalja még azokat a cselekményeket is, amelyek a jogellenes migrációban érintett személyek bűnös magatartása által következnek be. Utóbbihoz kapcsolható Barabás Andrea Tünde megállapítása, amely szerint a migráció kriminológiai következményei megközelíthetők egyfelől a bevándorlási hullám okozta feltételezett bűnözésnövekedés, a bevándorlók, valamint a helyi lakosok áldozattá válásának vizsgálatával, másfelől a migráció által a lakosság körében gerjesztett vélt vagy valóságban detektálható bűnözéstől való félelem oldaláról (Barabás, 2016).

Az emberi vándorlás nemkívánatos jelenségeire számos alkalommal a büntető anyagi jogban is kereshetünk példákat. A magyar 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) például több olyan különös törvényi tényállást is tartalmaz, amely büntetni rendeli az országba történő jogellenes belépés, illetőleg az országon belüli jogszerűtlen tartózkodás bizonyos eseteit. Ilyen a határázár tiltott átlépése (Btk. 352/A §), az embercsempészség (Btk. 353. §), a jogellenes bevándorlás elősegítése, támogatása (Btk. 353/A. §), a jogellenes tartózkodás elősegítése (Btk. 354. §), a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés (Btk. 355. §) vagy a harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása (Btk. 356. §). E tényállások kifejezetten, ex lege a migrációs bűncselekmények kategóriájába tartoznak, de a büntetőtörvényben rendszertanilag nem önállóan kijelölt fejezetben, hanem a közigazgatás rendje elleni bűncselekményekről szóló XXXIV. fejezetben kaptak helyet. Büntető anyagi jogi szempontból megfontolásra érdemes lehet azon kérdés megtárgyalása is, hogy jelenkorunk társadalmi igénye megalapozza-e, hogy a migrációs bűncselekmények a jövőben önálló fejezetet alkossanak-e.

A migrációval összefüggő bűncselekmények számbavétele mindazonáltal kijelöli azokat a deliktumokat, amelyek bűnügyi felderítése és nyomozása (kriminalisztikája) sui generis módon foglalható össze. Ennél fogva a migráció kriminalisztikája kiterjed minden olyan cselekmény felderítésére és vizsgálatára, amelyet

- a jogellenes emberi vándorlás (beutazás és/vagy tartózkodás) megvalósításaként rendelnek büntetni mint migrációs bűncselekményt, illetve

- a jogellenes emberi vándorlás (beutazás és/vagy tartózkodás) elősegítése vagy megvalósítása érdekében, de nem sui generis migrációs bűncselekményként következtek el.

Összefoglalva: a migráció kriminalisztikája szűkebb értelemben a jogellenes emberi vándorlással, az államhatár jogellenes (engedély nélküli vagy meg nem engedett módon történő) átlépésével, illetve az országon belüli engedély nélküli tartózkodással összefüggő bűncselekmények felderítése és vizsgálata során alkalmazott bűnügyi nyomozási módszerek és eszközök alkalmazását jelenti.

A migráció kriminalisztikájába nem tartozó területek megállapítása

A migráció kriminalisztikájától függetleníthető, igaz azzal adott esetben szorosabb kapcsolatban lévő területként lehet gondolni a külföldiek által elkövetett bűncselekmények nyomozására. Az elhatárolás ebben az esetben nem feltétlenül a bűncselekmény elkövetőjének az alanyában keresendő, hiszen a migrációs bűnözés alanya (ti. elkövetője) ugyanúgy lehet külföldi természetes személy is, hanem a bűncselekmény elkövetésének motívuma vagy célzata. Amíg a migrációs bűnözés egyértelműen az emberi vándorlás jogellenes megvalósítására irányul, a külföldiek által elkövetett bűnözés ennél jóval tágabb, lényegében valamennyi – a tartózkodási hely szerinti állampolgársághoz kötött speciális alannyá válást megkívánó (például hazaárulás, hűtlenség stb.) deliktumokon kívül eső – bűncselekményre vonatkozhat. (A külföldiek által elkövetett bűncselekmények nyomozásával kapcsolatban lásd Hautzinger, 2017). A migráció kriminalisztikájába tehát ebből a körből csak azok, a külföldiek által is megvalósítható bűncselekmények tartoznak, amelyek kifejezetten a külföldiek jogellenes beutazásához vagy tartózkodásához járulnak hozzá.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a külföldi bűnözői körök felismerése és az ennek érdekében elvégzett nyomozati cselekmények lefolytatása bizonyos esetekben nem nélkülözheti az adott külföldi állampolgársági vagy nemzeti, nemzetiségi kategória kulturális, az eltérő, jól körül határolható kontinenshez, országhoz, vallási felekezethez kötődő szokások, alapvető társadalmi érintkezések sajátosságainak ismeretét. Ezt elfogadva megállapítható, hogy a migráció kriminalisztikája jól adaptálható a külföldi bűnelkövetőkkel szembeni nyomozási cselekmények lefolytatásánál, különösen a kihallgatás felvételénél is.

Szintén nem azonosítható a migráció kriminalisztikájával az emberi vándorláshoz csak látszólagosan, szűkebben fogalmazva, inkább az államhatár átlépésével elkövethető bűncselekmények. Ezek hétköznapi szóhasználatlalt az úgynevezett csempész- vagy csempészéssel megvalósítható jogellenes cselekmények,

amelyek abban az esetben válnak befejezetté, ha egy jól meghatározható dolgot engedély nélkül szállítanak be az ország területére, avagy ki az ország területéről. Talán érdekesnek is tűnhet, hogy amíg a hatályos magyar büntetőtörvény kizárólag – az egyébként fentebb már említett módon migrációs bűncselekménynek minősülő – embercsempészt határozza meg a csempészs kifejezéssel, addig a korábbi, 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről olyan deliktumot ismert, mint a csempészet és vámorgazdaság (312. §) vagy a fegyvercsempészet (263/B. §).

Napjainkban a csempészs mint elkövetési magatartás *expressis verbis* nem szerepel a törvényszövegben, általában különböző, engedélyhez kötött dolgokra, élőlényekre elkövethető, visszaélési természetű tényállásoknál kell keresnünk az ilyen (csempészesi) cselekményt lefedő behozatali, kiviteli, esetleg külföldre juttatási, sőt akár az Európai Unió területére juttatási tevékenységeket.¹ Operatív szempontból pedig olyan hatósági vizsgálatok révén fedhetők fel e jogellenes cselekmények, mint a vámellenőrzés vagy az úgynevezett rendészeti mélységi ellenőrzés (Erdős, 2026).

Összefoglalva: bizonyos, az adott bűncselekmény törvényi tényállása egyes elemeinek (elkövető külföldi volta, határátkelőhely mint elkövetés helye stb.) emberi vándorláshoz közeli értelmezhetősége még önmagában nem feltétlenül alapozza meg az inkriminált cselekmény közvetlen migrációs kötődését, ennek következtében e deliktumok felderítésének vagy vizsgálatának kapcsolatát a migrációs kriminalisztikához.

A krimmigráció

Az emberi migrációval összefüggő bűnfelderítéshez kapcsolódó, de egyre inkább *sui generis* kutatási területnek tekinthető a krimmigráció (crimmigration). E fogalom megálmodója, Juliet Stumpf szerint a krimmigráció leginkább a bevándorlási jog (immigration law) büntetőjogi kezelésében ölt testet. Álláspontja, hogy ezáltal olyan párhuzamos jogalkalmazási rendszerek jöttek létre, amelyekben a bevándorlási jogalkalmazás és a büntető-jogalkalmazás csak legfeljebb névlegesen különül el egymástól, ezáltal a külföldi mint migráns (alien, migrant) a bűnöző szinonimájává vált (Stumpf, 2006).

¹ Ilyen, államhatár átlépéséhez is kapcsolható, nem migrációs természetű tényállás lehet a hatályos büntető törvényben: kedvtelésből tartott állatok kereskedelmével összefüggő visszaélés (Btk. 244/A. §), ózónréteget lebontó anyaggal visszaélés (Btk. 249. §), radioaktív anyaggal visszaélés (Btk. 250. §), robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés (Btk. 324. §), lőfegyverrel vagy lőszernel visszaélés (Btk. 325. §), nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés (Btk. 326. §), haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés (Btk. 329. §), kettős felhasználású termékkel visszaélés (Btk. 330. §), védett kulturális javakkal visszaélés (Btk. 358. §), készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés (Btk. 393. §).

A krimmigráció vagy a krimmigrációs jog (crimmigration law) irodalma az elmúlt két évtizedben jelentősen bővült. Ezzel párhuzamosan a kifejezések tartalma is szélesebb értelmezést nyert. César Cuauhtémoc García Hernández például már nem is pusztán krimmigrációról vagy krimmigrációs jogról, hanem krimmigrációs doktrínáról (crimmigration doctrine) beszél. Ennek lényege, hogy a bevándorlási jog immár büntetőjogi természetű, emellett számos, több államban a bevándorlással összefüggő jogsértést bűncselekménynek nyilvánítanak, illetve az illegális migrációval összefüggő bűncselekményekre sajátos, más bűnelkövető esetében nem alkalmazott módszereket alkalmaznak (Hernandez, 2018).

A krimmigráció értelmezése – ide nem értve e tanulmány szerzőjének korábban témában megjelent publikációit – a magyar szakirodalomban sem szokatlan. Kerezsi Klára a krimmigráció kifejezését leegyszerűsítve mint a migráció kriminalizálását fogalmazza meg (Kerezsi, 2020), míg Lévy Miklós – kifejezetten a már említett Stumpf fogalomra reflektálva, de a crimmigration irodalma további, néhány európai uniós példáinak felhasználásával – mutatja be a bevándorlás kriminalizálásának hollandiai, illetve spanyolországi lehetséges megvalósulási formáit (Lévy, 2017).

A krimmigráció mint kriminálpolitikai jelenség megjelenése mindazonáltal egy olyan jogalkotási akaratot mutat be, amelynek révén a külföldiek beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos szabályok megszegését bűncselekménnyé minősítik (kriminalizálják), illetve a beutazási és tartózkodási szabályokat megsértő külföldieket – az általuk elkövetett cselekmények büntetőjogi minősítésétől függetlenül – a feltételezett bűnelkövetőkhöz hasonló jogállású személyekként kezelnek.

Kriminalisztikai szempontból mindkét fenti megközelítés értelmezhető. Egyfelől a migrációs jogsértések kriminalizálásával nő azon deliktumok száma, amelyekkel szemben a nyomozó hatóságoknak a büntetőeljárás-jogi szabályok szerint el kell járniuk, másfelől a jogsértő cselekmények feltételezett elkövetőit érintően, a cselekmény és a felelősség (bűnösség) tisztázása érdekében bizonyos eljárási cselekményeket foganatosítaniuk kell. A továbbiakban, a migráció kriminalisztikája fentebbi meghatározására is tekintettel, a migrációval közvetlenül összefüggő bűncselekmények felderítésével kapcsolatos jellegzetességekre célszerű fokozottabb figyelmet szentelni. Nem része ugyanakkor e témának a büntetőeljárás és az idegenrendészeti eljárás párhuzamosságából eredő kérdések vizsgálata, amely – bár ugyanúgy lehet része a migráció kriminalisztikájának – önálló tanulmányszerű feldolgozást érdemel (Herke, 2023).

A migrációval összefüggő bűncselekmények kriminalisztikai jellegzetességei

Az emberi vándorlással összefüggő bűncselekmények osztályozásának egyik vezérlő elve, hogy maga a migráció milyen jogellenes magatartás tanúsításával valósul meg. Ez a magatartás (tevés vagy mulasztás) – a migráció kriminalisztikája fentebbi meghatározásából kiindulva – irányulhat az államhatár jogellenes átlépésére, illetve az országon belüli engedély nélküli (jogellenes) tartózkodásra. Rövidebben fogalmazva: a migrációs bűncselekményeken belül meghatározhatók az államhatár jogellenes átlépésével vagy annak elősegítésével kapcsolatos bűncselekmények (mint az államhatár vagy határzár tiltott átlépése, avagy az embercsempészás), illetve a külföldi személy jogellenes tartózkodásával vagy elősegítésével összefüggő deliktumok (mint a jogellenes belföldi tartózkodás elősegítése vagy a harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása). Előbbi esetben a bűncselekmény felderítésének elegendhetetlen feltétele bizonyítani, hogy az államhatárt jogellenes módon lépték át vagy kísérelték meg átlépni, míg utóbbi esetben a bűncselekmény bizonyításának fókuszában a külföldi személy országon belüli jogellenes (úgynevezett undocumented) tartózkodása áll.

Az emberi vándorláshoz természetesen további deliktumok is társíthatók a közlekedési bűncselekményektől kezdve egészen az emberi életet vagy méltóságot, avagy a testi épséget sértő vagy veszélyeztető bűncselekményekig bezárólag, ezek esetében a bekövetkezett jogsérelem miatt a legtöbb esetben kevésbé válik relevánssá a migrációs kapcsolat. E megítélés alól nem kivétel az emberkereskedelem (Btk. 192. §) büntette sem, hiszen ebben az esetben a migrációs tartalom, pontosabban fogalmazva a bűncselekmény passzív alanyának legális vagy illegális vándorlása legfeljebb az emberkereskedelem áldozatának büntetőeljárássá vonása esetén lehet érdekes, az elkövetett jogsérelmet illetően viszont elmarad e deliktum fókuszában álló kizsákmányolástól. Ez utóbbi pedig rendszerint az ember kizsákmányolása, prostitúcióra vagy kényszerszolgálatra kényszerítése.

Az embercsempészt illetően kriminálmethodikai szempontból gondolni lehet továbbá az egyes sajátos elkövetői módszerek felismerésére és rögzítésére is. Az eljárás során lefoglalt mobiltelefonok híváslistái és cellapozíciós adatai nemcsak a vizsgált személy kapcsolatrendszerét mutathatják meg, hanem összeköthetik a mobilkészülék használatát a bűncselekmény elkövetési helyével. Szintén hatósági tapasztalatból származó jellegzetesség, hogy az egyes szállításokhoz szükséges gépjárműveket az embercsempészek nyilvános területen (bevásárló központok parkolóiban) helyezik el, amelyek felderítésére sajátos felderítési módszereket kellett kidolgozni.

Kriminalisztikai szempontból talán érdekesebb azonban az, ha a migrációval összefüggő bűncselekmények megvalósulásának bizonyos tényállási elemekre koncentrálnunk. Gondolhatunk például a helyszínes bűncselekményekre, amelyek esetében a helyszín megismerése nemcsak hogy elengedhetetlen a büntetőjogilag releváns tényállás felderítéséhez (Gárdonyi, 2023), hanem az elsődleges nyomozati cselekmények lefolytatását is itt kell kezdeni (Fenyvesi, 2025). Katona Géza a bűncselekmény helyszínén lefolytatott hatósági cselekmény kapcsán úgy vélekedik, hogy a helyszíni szemle kimenetele döntően befolyásolja a bizonyítás és a büntetőeljárás eredményességét, nemcsak a nyomok és más tárgyi bizonyítási eszközök felkutatását és rögzítését teszi lehetővé, hanem kiindulási alap a tanúvallomások mint személyi bizonyítási eszközök feltárásához és a nyomozás vagy államigazgatási eljárás irányának meghatározásához (Katona, 2012). A migráció kriminalisztikája szempontjából a helyszín különösen releváns lehet az államhatár jogellenes átlépésének konkrét helyének a megállapítását illetően, amelynek révén mind az államhatár engedély nélküli átlépése, mind az ezt támogató embercsempészési tevékenység is realizálhatóvá, szerencsésebb esetben bizonyíthatóvá válik.

A bűnügyi nyomozás korábbi időszakaiban a bűncselekmény egyes nyomainak felkutatása vagy rögzítése olyan klasszikus módszerekre épült, mint a lábbeli- és keréknyomok rögzítése vagy a helyszíni fényképezés, addig napjainkban nagyobb hangsúlyt kapnak a modern kriminalisztika eredményeként alkalmazható technikai eszközök alkalmazása. Ezeket az eszközöket illetően egy-egy határátkelőhelyen már-már nélkülözhetetlennek számítanak a járművekben megbújó személyek kiszűrését támogató széndioxid mérő vagy emberi szívdobbanásmérő készülékek, hőkamerák vagy a vizuális kutatást segítő ipari endoszkópok és üregvizsgálók, illetve a teljes járművet átvilágítani és ellenőrizni képes röntgenkapuk. Ebbe a körbe említhetők továbbá különböző deliktumok elkövetési tárgyaiként említhető dolgok, mint a kábítószer vagy a robbanóanyag megtalálására kiképzett keresőkuttyák, illetve a radioaktív sugárzást kimutató kézi vagy ipari berendezések. Ilyen technológiával támogatott ellenőrzések közé tartoznak különösen a non-intruzív (beavatkozásmentes vagy passzív) ellenőrzési technológiák is, amelyek elsősorban röntgen-, illetve gammasugarak alkalmazásával teszik lehetővé a zárt rendszerek tartalmának vizuális ellenőrzését. Ezek a non-intruzív technológiák alkalmazásának nem csak a közlekedésbiztonság szavatolásában és az illegális áruforgalom kiszűrésében van része, de az illegális migráció felderítésében is (Balla & Erdős, 2025).

A technikai eszközök helyszínhez kötött alkalmazása a migrációt segítő cselekmények leleplezését, valamint egyéb, az emberi jogellenes vándorlással nem feltétlenül összefüggő deliktumok kiszűrését is támogathatja. A határforgalom ellenőrzése így kriminalisztikai támogatással bővül, amely éppúgy növelheti a krimimigrációs hatást, hiszen egy közigazgatási eljárás bűnügyi természetű elemekkel bővített lefolytatásáról van szó. Az Európai Unióban a határellenőrzés és a bűnügyi felderítés különösen azoknál az országoknál jelentős, amelyek rendszeresen látnak el az unió külső határán határrendészeti feladatokat. A határellenőrzés vagy bordering (Wonders, 2017) kérdése így úgy merül fel, hogy egyúttal helyszíni vizsgálata is legyen a migrációval összefüggő cselekmények fokozottabb feltárására.

Amíg az említett technikai eszközök elsősorban a jogellenes cselekmények felfedését szolgálják, az egyes kriminálmethodikai módszerek arra lehetnek alkalmasak, hogy az államhatár jogellenes átlépéséhez szükséges bizonyítékokat biztosítsák. E tekintetben jelentősége lehet az elkövetőnél megtalált helyszínrajzoknak vagy vázlatoknak, a helyszínen lefolytatható kihallgatásnak vagy helyszíni szemlének. Érdemes azonban megjegyezni, hogy a rendőrségi gyakorlat szerint az ilyen cselekmények bizonyítása főleg tettenérés esetén számít eredményesnek, emiatt a személyek mozgását detektáló technikai eszközök (videokamera, drónok, hőkamerák) alkalmazása különösen meghatározhatók lehetnek. Az államhatárt jogellenesen átlépő személyek és segítők mozgása természetesen hagyományos kriminalisztikai módszerekkel, lábbeli- vagy gépjármű nyomok alapján is detektálható, illetve e nyomok helyszíni rögzítése is megtörténhet (Éberhardt, 2026). Mindazonáltal e klasszikus nyomkövetés vagy nyomrögzítés napjainkra már háttérbe szorult, kifejezetten a fentebb már említett technikai eszközök, nem utolsósorban az illegális határátlépést megvalósító személyek, illetve az őket segítő embercsempészek közötti kapcsolattartást biztosító kommunikációs készülékek megfigyelésének vagy vizsgálatának előtérbe kerülése okán (Rádi, 2016).

Az okiratos migrációs bűncselekmények kriminalisztikája

A jogellenes migráció helyszínhez nem kapcsolódó elkövetési magatartásai azokban a cselekményekben öltenek testet, amelyek az államhatár átlépéséhez vagy a tartózkodás megállapításához szükséges okiratok manipulálására irányul. A közokirat-hamisítás ennél fogva olyan deliktumként jelenik meg a migrációs bűnözésben, amely egyfajta szükséges eszköz-cselekménye az illegális migráció elleplezésének. Minthogy e bűncselekményt számos módon, így többek között hamis közokirat készítésével, avagy valódi közokirat meghamisításával, illetve

valódi közokirat más személy általi felhasználásával, sőt valótlan tartalom valódi közokiratba foglalásával meg lehet valósítani, minden migrációval érintett ország számára kiemelt figyelmet kell fordítani az általuk elfogadott, a be- vagy kiutazáshoz, valamint az országon belüli tartózkodáshoz felhasználható közokiratok hitelességének biztosítására. Ehhez kell, hogy párosuljanak azok a krimináltechnikai eszközök és módszerek, amelyek a közokiratok jogellenes használatának felismerését szolgálják.

Balla József kutatása szerint minél biztonságosabb egy okmány, azaz minél nehezebben lehet valósághűen hamisítani, annál valószínűbb, annál inkább fel kell készülni arra, hogy a visszaélés úgynevezett személycserés módszerrel, azaz más, nem a közokirat eredeti tulajdonosa által történik meg. Ennek felismerése pedig kizárólag az ellenőrző személy felkészültségén múlik, azaz egyrészt milyen az azonosítás készsége, másrészt mennyire támogatják a munkáját biometrikus adatellenőrzésre kifejlesztett technikai eszközök (Balla, 2019).

A krimináltechnika az emberi vándorlásra és tartózkodásra vonatkozó közhiteles okmányok jogellenes megváltoztatása esetében is megállapítható, ugyanakkor ez esetben sem mellőzhető az ellenőrzés eredményeként döntést hozó természetes személy (útlevélkezelő vagy egyéb hatósági személy) intézkedési potenciálja, aki mind a közokirat-hamisítás detektálása, mind az ennek során keletkezett bizonyítékok rögzítése során bír még jelentőséggel.

A külföldi személyének azonosítása és kihallgatása

A külföldivel összefüggő taktikai cselekmények első lépcsője magának az eljárás alá vont személynek a konkrét személyazonosítása. Migrációs célból elkövetett jogsértő cselekmények esetében – ideértve a hamis, hamisított vagy más személy részére kiállított valódi okirat felhasználásával elkövetett közokirat-hamisítást is – nem lehet kizárni az elkövető személyazonosságának, több esetben életkorának hatóság általi meghatározását sem. A biometrikus azonosítás alkalmazása a személyazonosság megállapításához nyújt kétséget kizáró segítséget (Angyal & Mészáros, 2016), de emellett fontos lehet az egyes kultúrák által képviselt szimbólumok vagy jelképek ismerete is, amely inkább az eljárás alá vont személy hovatarozásához vagy jellemének megismeréséhez vezethet közelebb.

A büntetőjogilag releváns bizonyítékok megszerzése, így a külföldi vallomásának felvétele továbbra is a nyomozás elengedhetetlen része marad. Meghatározó jelentősége lehet annak, hogy az eljárási cselekménybe bevont személy az eljárás nyelvén tud-e kommunikálni. A külföldiség differenciálása tehát gyakorlati szempontból azon múlik, hogy mennyire biztosított vagy biztosítható a közvetlen kommunikáció a külföldivel.

Az anyanyelvhasználat jogának biztosítása, ezáltal a szakszerű, megbízható tolmácsolás és fordítás kérdése a hatóság tagjának felkészültségét befolyásoló tényezőként folyamatosan lényeges lehet. A tolmács közbenjárása – különösen nem európai nyelv esetén – eleve nem várt nehézségekbe ütközhet, nem beszélve mindazokról a logisztikai (különösen a tolmácsolásból és fordításból származó többletköltségekről) és emberi tényezőkről, amelyek kihatással lehetnek eljárásjogi feltételek teljesítésére. A tolmács közreműködése komoly időbeli hátránnyal járhat (adott nyomozati cselekmény elhúzódása, a cselekmény előzetes logisztikai megszervezése stb.), és többlethatósági feladatokat (szállítás) igényelhet. Krimináltaktikai szempontból pedig függővé teheti az eljáró hatóság tagját a tolmács rendelkezésre állásától.

Bizonyos nyomozati cselekmények (kihallgatás, helyszíni kihallgatás, szembesítés stb.) időszerű, taktikai szempontból optimális végrehajtása maradhat el, szenvedhet késedelmet, ha a megfelelő nyelvi közreműködés nem áll rendelkezésre. Szintén fontos a tolmács megbízhatóságának kérdése is. Egyes, főleg ritkán közvetíthető nyelvek esetében életszerű lehet, hogy eseti tolmácsként olyan személy működik közre, akinek korábban nem volt hasonló tapasztalata, illetve akinek jóhiszeműsége felől a hatóság kétséget kizáró módon nem lehet meggyőződve. Arra is lehet példa, hogy a nyomozás kezdeti szakaszában az eljárás alá vont személy ismerőse vagy hozzátartozója segít a kommunikációban.

E problémák – különösen a külföldi elkövetői kör származási helyeinek lehetséges bővülése okán is – a jövőben nem zárhatók ki, mindazonáltal törekedni kell arra, hogy a hatóságok olyan (akár minden szervezet számára hozzáférhető) adatbázissal rendelkezzenek, amely révén hatékonyan csökkenthetők az eljáró tolmácsok rendelkezésre állásból származó nehézségek.

Összefoglalás

Az emberi vándorlás, különösen annak társadalmi hatásai korunk egyik széles közérdeklődést kiváltó társadalmi jelensége. Kifejezetten élesnek tekinthetők azok az állami reakciók, amelyek a migrációval összefüggő bűnözéssel állnak közvetlen, szoros kapcsolatban. Ennek egyik irányzata a krimmigráció, amely egyszerre mutatja meg az emberi vándorlás jogellenes típusaival kapcsolatos jogalkalmazás irányát, illetve vizsgálja a migrációval összefüggő bűnözés helyzetét. A krimmigrációs kutatások ugyanakkor még adósak azzal, hogy érdeklődési körükbe vonják a migrációval összefüggő bűncselekmények vizsgálatát összefoglaló kriminalisztikai ajánlásokat. Másképpen fogalmazva: a krimmigráció nem foglalja magába a migráció kriminalisztikáját.

E tanulmány arra tesz kísérletet, hogy az emberi vándorlással összefüggő bűncselekmények nyomozásának elméleti alapjait úttörő jelleggel lefedtesse, illetve javaslatokat, ajánlásokat adjon közre bizonyos ide vehető típusjegyekre vonatkozóan. Ezzel bízva abban, hogy hamarosan a migráció kriminalisztikája is része lehet a Fenyvesi által megalkotott piramismodellnek.

Felhasznált irodalom

- Angyal M. & Mészáros B. (2016). Egyek vagyunk, de nem ugyanazok – személyazonosítás és európai bevándorlás. In Hautzinger Z. (Szerk.), *A migráció bűnügyi hatásai* (pp. 107-120). MRTT Migrációs Tagozat.
- Balla J. & Erdős Á. (2025). Az irreguláris migráció és embercsempészség felderítésének non-intenzív módszere: az MMD01 detektor alkalmazásának gyakorlati tapasztalatai Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 73(8), 1737-1758. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2025.v73.i8.pp1737-1758>
- Balla J. (2019). A közokirat-hamisítások módszerbeli változásai 1997 és 2017 között. *Belügyi Szemle*, 67(2), 56-68. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.2.4>
- Barabás A. T. (2016). A migráció kriminológiai aspektusai. In Hautzinger Z. (Szerk.), *A migráció bűnügyi hatásai* (pp. 43-56). MRTT Migrációs Tagozat.
- Éberhardt G. (2026). A kriminalisztikai módszerek fejlődése és szerepe a határőrizetben. *Forenzikus Füzetek*, 6, 85-92.
- Erdős Á. (2026). *Rendészeti mélységi ellenőrzés*. Magyar Rendésettudományi Társaság. <https://doi.org/10.37372/mrttvt.2026.1>
- Fenyvesi Cs. (2012). A kriminalisztika piramismodellje és alapelvei. *Belügyi Szemle*, 60(10), 14-26. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2012.v60.i10.pp14-26>
- Fenyvesi Cs. (2014). *A kriminalisztika tendenciái. A bűnügyi nyomozás múltja, jelene, jövője*. Dialóg Campus Kiadó.
- Fenyvesi Cs. (2025). *Bűnügyi sakkjátszma. Válogatott kriminalisztikai tanulmányok és megtörtént esetek, nyomozások elemzései*. Kódex Kiadó.
- Hernandez, G., & Cuauhtémoc, C. (2018). Deconstructing Crimmigration. *US Davis Law Review*, 52(1), 197-253.
- Gárdonyi G. (2023). *A bűnügyi szemle*. Ludovika Egyetemi Kiadó. https://doi.org/10.36250/01101_00
- Hautzinger Z. (2017). Idegenek kriminalisztikája. In Finszter G., Korinek L., & Végh Zs. (Szerk.), *A tudós ügyész. Tanulmányok Bócz Endre 80. születésnapjára* (pp. 101-110). Hvg Orac.
- Herke Cs. (2023). A letartóztatottakra vonatkozó büntetőjogi és idegenrendészeti szabályok, különös tekintettel a harmadik országbeli állampolgárságú terheltekre. *Belügyi Szemle*, 71(5), 797-826. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.5.4>
- Katona G. (2012). A helyszíni szemle hatékonyságának aktuális kérdései. *Belügyi Szemle*, 60(6), 75-86. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2012.v60.i6.pp75-86>

- Kerezsi K. (2020). Miért csökken a bűnözés. *Kriminológiai Tanulmányok*, 57, 39-67.
- Lévay M. (2017). „Crimmigration” avagy kriminológiai kutatások a bevándorlás kriminalizálásáról. In Finszter G., Korinek L., & Végh Zs. (Szerk.), *A tudós ügyész. Tanulmányok Bócz Endre 80. születésnapjára* (pp. 153-162). Hvg Orac.
- Rádi N. (2016). Az illegális migrációval kapcsolatos bűncselekmények nyomozásának tapasztalatai. *Belügyi Szemle*, 64(12), 64-76. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.12.6>
- Stumpf, J. (2006). The Crimmigration Crisis: Immigrants, Crime, and Sovereign Power. *American University Law Review*, 56(2), 367-419.
- Wonders, N. A. (2017). Sitting on the fence – Spain’s delicate balance: Bordering, multiscalar challenges, and crimmigration. *European Journal of Criminology*, 14(1), 7-26. <https://doi.org/10.1177/1477370816640140>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Hautzinger Z. (2026). A migráció kriminalisztikája. *Belügyi Szemle*, 74(8), 2107–2121. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i8.pp2107-2121>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg. A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újrapublikálható, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Hautzinger Zoltán, aki a hautzinger.zoltan@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.